

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VI. (a) Idem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

propinqui adiunguntur, ut Plutarchus *problem.* 108. dicit, cui assentit D. Augustin. *lib. 15. de civ. Dei, capit. 16.* Habita est, inquit, ratio charitatis, ut homines, quibus esset utilis, atque honesta concordia, diversarum necessitudinum vinculis nequerentur, ne unus in una multas haberet necessitudines, sed singula spargerentur in singulos, ac sic ad socialem vitam diligentius colendam plurima plurimos obtinerent. Refertur à Gratiano in *cap. 1. 35. quest. 1.* Unde ut amicitiae vinculum propter affinitatem protendatur in cives, matrimonia non inter consanguineos, sed inter extraneos celebrari debent: quam rationem illustrant D. Chrylost. *homil. 34. in epistol. 1. Corinth.* Philo Judæus *de leg. Moyf.* Plutarchus in *problem.* c. 108. Cassiodorus *lib. 7. epist. 46. ibi: Ne & se in proximitatem redeundo polluerent, & dilationem providam in genus extraneum non haberent.* D. Thomas 2. 2. *quest. 154. art. 9.* Bellarminus *de matrim. lib. 1. cap. 29.* Sanchez *ubi supra, disp. 53.*

20.
Dissolvi-
tur dubi-
zandis
ratio.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, nam licet verum sit, apud Judæos non licuisse alienigenas in uxores accipere, id prohibebatur propter periculum subversionis, & idololatriæ, ut exprimitur *cap. 34. Exodi, vers. 16. ibi: Ne uxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis, ne*

postquam ipsa fuerint fornicatæ, fornicari faciant & filios tuos in Deos suos, id est, ne sint illis occasio idololatriæ. Et *cap. 7. Deuteron. vers. 3. ibi: Nec sociabis cum eis conjugia, filiam tuam non dabis filio ejus; nec filiam illius accipies filio tuo, quia seducet filium tuum, ne sequatur me, & ut magis serviat Dii alienis.* Et *lib. 3. Regum, cap. 11. vers. 2. Non ingrediemini ad eas, nec de illis ingredientur ad vestras: certissime enim avertent corda vestra, ut sequamini Deos earum.* Non tamen ideo licebat in gradibus lege Moyfi data prohibitis matrimonio copulari, ut supra probavi. Nec obstat, quod de nuptiis peregrinorum ex jure Romanorum expendebamus; nam cum connubium daretur tantum inter Romanos cives, id est inter eos, qui jus togæ patriæ potestatis, factionis testamenti, & similia privilegia habebant, sed si accepto, ff. *de jure fisci, l. 1. C. de hered. instir. §. 1. de nupt. id eo cum peregrinis connubium non datur; non tamen inde inferas, inter cives Romanos cum consanguineis connubium admitti; nam contrarium observatum fuisse, latè probavi, licet hæc prohibitio non ita protraheretur ad gradum quintum, sextum, seu septimum, ut sacri Canonones protraxerunt. Nec obstat augmentum deductum ex dictis Conciliis Epaun. & Parisiensis, quorum interpretationem adduxi supra, *cap. 1.**

CAPUT VI.

(a) Idem.

Quia circa. *Et infra:* Porrò de nobili viro N. pro cujus dispensatione, indulgentia scilicet remanendi cum ea, quæ ipsum (b) quinto consanguinitatis gradu contingit, à Sede Apost. obtinenda, falsa nobis causa fuerat allegata, proles videlicet, cum tamen ante dispensationem obtentam unica filia, quam habebat, viam fuerit universæ carnis ingressa, prout tua consultatio continebat; (c) dissimulare (d) poteris ut remaneant in copula sic contracta: cum ex separatione, sicut afferis, grave videas scandalum imminere.

NOTÆ.

(a) *Idem.*] In margine, aut ulla ex collectionibus non exprimitur cui rescribat Innocentius; integram autem epistolam, & ejus inscriptionem dedi in *cap. quia circa, de bigam. ubi extat prior pars hujus textus; alia etiam extat in cap. quia circa, de privilegii.*

(b) *Quinto.*] Procedit textus hic ante Concil. Lateran. relatum in *cap. non debet, infra hoc titul.*

(c) *Dissimulare.*] Quia in casu, quo persona laborat ignorantia invincibili, & prænoscutur certò moraliter non profutura ex monitione, si contingat eam nihil excitari circa malitiam status, aut operis sui, eamque malitiam non vergere in damnum commune, fas est dissimulare, ut probant textum hunc exponentes, Sanchez *de matrim. lib. 2. disp. 38. n. 7.* Theophil. *tom. 16. in heteroccl. spirit. sect. 3. puncto final. fol. 389.*

(d) *Poteris.*] Ex hoc textu probant Sanchez *lib. 2. disp. 38. n. 12.* Basil. *lib. 8. c. 13. n. 7.* Hurtado *disp. 26. difficult. 2. n. 8.* posse dispensare Episcopum post contractum matrimonium, quando dispensatio impetrata, ob subreptionem fuit nulla. Sed contraria sententia communis est.

COMMENTARIUM.

Cum inferior non possit dispensare in lege superioris, *cap. cum inferior, 21. distinct. c. cum De dispens. inferior, de majorit. & obed. Clement. Romani, de latrone in elect. Romanus Pontifex non potest dispensare in impedimentis, quæ jure naturali dirimunt matrimonium, veluti in impedimentis erroris, metus gravis, ligaminis, impotentia, consanguinitatis in primo gradu lineæ rectæ; quia hæc omnia dirimunt matrimonium ex jure divino naturali, in quo Pontifex, nec etiam urgente necessitate dispensare potest, *cap. sunt quidam 25. quest. 2. cap. proposuit, de concess. preb. cap. ita quorundam, de judicis, Sanchez cum aliis lib. 8. disp. 6. num. 10. de matrim. tamen aliqui apud eundem, & Leanderum disput. 24. de matrim. q. 2. sentiant, posse Pontificem in aliquo casu dispensare in præfatis impedimentis: in aliis vero impedimentis, & gradibus cognationis dirimentibus tantum jure ecclesiastico, Pontifex dispensare valet ex justis causis, *cap. statuta, cap. omnia 25. quest. 1.* probant latè Diana *tom. 8. tractat. 5. resol. 35.* Morla in *empor. tit. 1. quest. 2.* Fragoso *part. 2. de regimin. Christi. Reip. lib. 1. disput. 1. §. 9.* Leander *de matrim. disput. 23. quest. 6.* Petrus Greg.**

Greg. lib. 3. part. tit. 21. cap. 12. & exemplis illustrat Roussellius lib. 1. histor. Pontific. jurisdict. cap. 5. num. 12. Ut etiam jure civili attentio Princeps in incestis & injustis nuptiis dispensabat, l. si Senatori, ff. de ritu nupt. l. ult. Cod. de incestis nupt. l. unic. Cod. Theodos. si nuptia ex rescripto: notavit Cujac. ad eundem tit. Cod. quod & apud Gothos observatum fuisse constat ex Cassiodoro lib. 7. formul. penult. Olim tamen plures Theologi, & Juristæ non contemnendæ autoritatis censuerunt, in gradibus prohibitis lege veteri expressis in capite 18. & 20. Levit. Pontificem dispensare non posse, ut docuerunt plures congesti à Thom. Sanchez lib. 7. de matrim. disput. 52. numero 5. Sylvester verbo Papa, numero 27. Ægidius Bellamer. consil. 28. Hieronym. Gratus volum. 2. consil. 1. Gozadinus consil. 15. Parisius consil. 98. per totum. Mantua consil. 121. Thom. Waldensis 2. tom. cap. 134. & novissimè ex Jurisperitis Arnoldus Vinius lib. 2. sect. cap. 13. Gentil. lib. 5. de nupt. cap. 5. Theodor. in armament. cap. 6. num. 7. Cujac. in cap. final. de divor. tit. Hodie tamen id asserere contra praxim Ecclesiæ, & dispositionem Tridentini sess. 24. de matrim. can. 3. & communem Doctorum sententiam, apertus error esset, ut animadvertunt Sanchez dicta disput. 52. num. 6. Barbosa in cap. litteras 13. num. 21. de resit. spol. quia præcepta legis veteris, quæ fuerunt judicialia, cessarunt per mortem Christi, ut probavi in cap. traslado, de constir. naturalia verò, seu moralia, duplicis ordinis erant; priora, quæ intrinsicè ex se malum prohibebant, & hæc etiam non suscitata in lege gratiæ, aut sacris canonibus obligant; quia similes res omni tempore improbæ sunt, nec aliqua circumstantiâ possunt honestari, ut mentiri, matrimonium contrahere in primo gradu lineæ rectæ. Præcepta verò naturalia secundi generis, seu ordinis, quæ aliquâ circumstantiâ occurrente cessare possunt, quia deest malitia, ut occidere, quia homicidium ob defensionem, aut publica autoritate factum, peccatum non est; & contrahere matrimonium in gradibus prohibitis, non obligant ut præcepta legis veteris, nisi fuerint roborata in lege gratiæ, aut per sacros canones. Unde cum matrimonia in gradibus proximo commentario relatis non sint prohibita lege gratiæ, sed tantum per Ecclesiam, poterit Summus Pontifex, qui supra jus positivum est, in omnibus his gradibus dispensare, ut docent Cajetanus in dict. cap. 18. Levit. Bellarm. tom. 2. de sacram. lib. 1. de matrim. cap. 27. Sanchez dict. disput. 52. num. 7. Fragoletto dict. §. 10. numero 191. P. Greg. in cap. juvenis, num. 49. de despons. & dicemus latè in cap. final. de divor. Nec obstat textus in cap. litteras, de resit. spol. cujus interpretationem dedi superiori commentario. Unde credo hodie servari posse conditionem à testatore appositam in majoratu, vel legato, ut successor ducat in uxorem consanguineam in secundo gradu, sive explicet præviâ Pontificis dispensatione, sive id taceat; quia hoc semper intelligitur, & testatoris verba intelligenda sunt secundum jus commune. Videndi sunt Molina lib. 2. de primog. capit. 13. à numero 4. Sanchez lib. 5. de matrim. disput. 5. à num. 25. Etiam Episcopus potest dispensare in his impedimentis du-

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. IV.

plici in casu. Primò quando matrimonium contractum est bona fide, saltem unius, in facie Ecclesiæ, & impedimentum est occultum, nec sine scandalo potest fieri separatio, nec facile Pontifex adiri valet ob nimiam conjugum paupertatem, vel loci distantiam. Sanchez lib. 2. disput. 8. cap. 13. Perez eod. tract. disput. 44. sect. 2. sed etiam potest Episcopus dispensare aut matrimonium contractum, quando urget gravis necessitas, ut si quis morti proximus vellet ducere scæminam, quam violavit, aut ex qua filios susceperat, & vult eos legitimare per subsequens matrimonium; vel si jam sint parata omnia ad nuptias, & scæmina fatetur manè impedimentum, ex quo timeri valet periculum vitæ, aut honoris: ita Sanchez d. disput. 40. numer. 7. Basil. lib. 8. cap. 13. Martinon disput. 77. sect. 2. num. 8. Martinus à S. Joseph lib. 2. tract. 2. de matrim. num. 7. Leander tract. 9. disp. 24. q. 9. Amicus eod. tract. disp. 9. num. 44.

Dixi tamen justam causam in dispensatione requiri, quia generaliter in omni dispensatione causa desideratur, cap. non est, de voto, cap. quod, cap. necessaria 1. quest. 7. l. relegati, ff. de penis. Si autem sine causa concedatur à superiore, valet, licet peccet qui eam concessit, argumento capitis Venerabilis, §. sane, de sentent. excomm. lib. 6. Basil. lib. 8. de matrim. cap. 14. & generaliter in omnibus dispensationibus probat P. Marcha lib. 3. concordia, cap. 15. in specie Sanchez lib. 8. disput. 17. numero 24. Granados contro. 7. tract. 3. part. 2. disput. 7. sect. 3. Perez disput. 45. sect. 2. Diana part. 8. tract. 3. resol. 4. Causæ autem ex quibus in Romana Curia peti solet dispensatio, sequentes sunt, magnæ litis compositio, gravis scandali evitatio, inæqualitas matrimonii ob loci angustiam, defectus dotis competentis, ut si uxor invenire non potest sponsum sibi dignum, nisi ex ipsa consanguinitate, conservatio illustri familiae, servitia in obsequium Ecclesiæ facta, copula habita cum consanguinea bonâ fide, idest ignorando esse talem; magna pecuniæ quantitas erogata ad expeditionem contra Infideles, ut referunt Trullench. de matrim. cap. 10. dub. 2. Sanchez lib. 8. disput. 19. Perez disput. 45. sect. 5. num. 9. Barbosa in d. cap. 5. Concilii. Ex his causis quædam sunt finales, quædam impulsivæ; finalis est, quæ si non existeret, Pontifex minimè dispensaret: impulsiva est, quæ tantum impellit, ut facilius concedatur; unde taciturnitas causæ finalis reddit dispensatione subreptitiam nullam; taciturnitas verò, aut expressio falsæ causæ impulsivæ, non irritat dispensationem, cap. postulasti, c. super litteris, de rescriptis. Barbosa voto 17. Sanchez lib. 8. de matrim. disput. 21. Covar. lib. 1. variar. cap. 20. num. 5. Diana p. 8. tract. 3. resol. 61. Unde cum in præsentis specie quæreretur, an dispensatio in gradu prohibito impetrata nulla esset, ex eo quod narratum esset Pontifici prolem inter ipsos contrahentes susceptam esse, cum tempore dispensationis jam filia communis decessisset, & ita falsa videbatur narrativa, & per consequens dispensatio subreptitia, & nullius valoris, adhuc Innoc. III. decrevit sustinendum esse tale matrimonium; quod Pontificis responsum exposui in cap. super 20. de rescriptis: si autem plures causæ fuerint in supplicatione, quarum quædam veræ sunt, quædam verò falsæ, siquidem omnes con-

De causis dispensationis.

ficiunt unam causam finalem, non erit valida dispensatio, quia deficit causa finalis; si autem inter eas aliqua sit vera, & totalis causa finalis, valet dispensatio, quia ita se habent, atque si disjunctivæ forent; quo casu sufficit unam esse veram, *cap. inier 4. de rescriptis*. unde si in supplicatione dicatur intercessisse copulam, & infamiam feminae consanguineæ, valebit dispensatio, quamvis copula falso allegetur, quia jactura famæ est causa adæquata ad dispensandum. Ita docet Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 21. num. 45. Amicus tom. 5. disput. 6. sect. 8. num. 150. Diana p. 8. tract. 3. resol. 65.* Alia autem dubia, quæ circa hujusmodi litteras dispensationis in gradibus prohibitis evenire solent, resolvunt Diana p. 8. tract. 4. de disp. per totum, P. Mendo in *Bullam disp. 37. cap. 9. Leander de matrim. dict. disput. 23.*

4.
De pluri-
bus causis
expressis.

In hac dispensatione ad matrimonium contrahendum necessariò exprimi debent omnia impedimenta, quibus contrahentes impediuntur illud contrahere, ut si quis impediatur affinitate, cognatione, & voto, quia quodlibet ex his impedimentis per se eget dispensatione; non tamen desideratur, ut simul exprimantur in una impetratione, sed sufficit, ut cum dispensationem voti quis petit, ejus faciat mentionem, & sic de aliis. Sanchez *lib. 8. de matrim. disput. 23. Villalobos tom. 1. summa, tract. 14. difficult. 27. num. 1. Leander de matrim. quest. 35. disput. 24. Salas de legibus disput. 20. sect. 15. numero 122. Castro Palao tom. 1. tract. 3. disput. 6. puncto 16. §. 4. num. 13. Diana part. 10. tract. 11. resol. 44.* immò et si contingat contrahentes esse conjunctos diversis gradibus consanguinitatis, omnes debent exprimi, quia licet in specie unicum sit impedimentum, tamen est realiter distinctum. Trullench. *de matr. cap. 5. dub. 4.* debet etiam exprimi gradus, & cujus linea sit; & si sit inæqualis, veluti si alter distet ab stirpe in secundo, alter in tertio; licet attentò jure communi sufficeret remotiorem explicare, *cap. final. hoc tit. ex travagant. Nuper eod. tit. inter communes*; hodie tamen ex motu proprio Pii V. edito anno 1569. incipit, *Sanctissimus*, si unus distet ab stirpe in primo gradu, & alter in tertio, debet exprimi propinquior: si autem sit in secundo, non est necessarium quamvis postea peti debeant litteræ declaratoriæ, de quibus Trullench. *d. dub. 4. Barb. vot. 3.* Sed si impedimentum sit cognationis spiritualis, debet explicari, an inter contrahentes detur filiatio. Basilius *de matrim. d. lib. 8. cap. 17. §. 5.* quem sequitur Leander *d. g. 42.* Et si impedimentum sit publicæ honestatis, oportet exprimere, an proveniat ex matrimonio rato, an ex sponsalibus. Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 24. n. 16.* Et si concurrant impedimenta affinitatis, & publicæ honestatis & explicetur affinitas ex copula licita proveniens intra tertium, aut quartum gradum, non est necesse explicare impedimentum publicæ honestatis. Leander *d. g. 44.* Et si petens dispensationem, erret in gradu, distinguendum est inter casum in quo dixit in tertio distare, cum deberet dicere in secundo, & tunc

non valet dispensatio; si autem posuit secundum, cum deberet dicere tertium, dispensatio sustinetur, quia in propinquiori incit remotior, argumento legis *dum 37. §. si plures, ff. de receptis*. Aliqua etiam sunt, quæ etiam omittantur, aut in eis erretur, non vitiant dispensationem, ut si dispensatio petita jam fuit ab ipso Pontifice, vel ab alio; non enim necessarium est, in secunda petitione primæ denegationis mentionem facere. Basilius *d. cap. 17. §. 1.* Deinde impunè omitti potest, quod affinitas multiplicata est ex copula successiva. Leander *d. g. 38.* Etiam vitium in nomine impetrantis dispensationem non vitiat, veluti si pro Joanne Petrus ponatur, pro Maria Antonia, quia cum de corpore constat, error in nomine non vitiat actum, §. *si quis in nomine, Insti. de legat.* Idem dicendum est si erretur in dicecesi ejus, cum quo dispensatur, ut si dicatur esse dicecesi Abulensis, cum sit Segobientis, Moneta *de commut. cap. 12. conclus. 9.* Leander *supra, g. 47.* etiam si non observetur stylus Curie, dum substantialia dispensationis non omittantur. Villalobos *tom. 1. summa, tract. 2. difficult. 43.* Non tamen levis difficultas datur circa copulam habitam inter consanguineos, an videlicet si reticeatur in petitione dispensatio ea vitietur? Affirmant quindecim DD. congesti à Leandro *supra, g. 31. Barb. vot. 83. num. 10.* Sed rectius negant alii ab eo relati, quos sequuntur Trullench. *De matrim. cap. 10. dub. 5. Diana tom. 10. tract. 11. resol. 44. Hurtado disput. 26. difficult. 5. M. Perez de matrim. disp. 46. sect. 6.* nam copula per se non producit impedimentum, quod eget dispensatione, immò facilitiorem reddit Pontificem ad dispensandum: ergo necessariò non debet exprimi: immò et si contrahentes copulam habeant, ut facilius dispensationem impetrare possint absque vitio subreptionis, possunt eam tacere. Diana *dict. resol. 44.* Deinde etiam si Pontifex jubeat Episcopo, vel ejus Vicario, ut dispenset cum certis personis, dummodo copula non intercesserit, si dispensatio sit pro foro externo, & copula sit occulta, valet dispensatio: si verò pro foro conscientie Pontifex commiserit dispensationem sub prædicta clausula, & copula præcesserit, dispensatio non sustinetur, quia facultas dispensandi delegata est sub illa conditione, videlicet si copula non intercesserit: docet Trullench., Leander & Basilius *ubi supra*: narratio autem causæ expressa in ipsa petitione debet esse vera tempore, quo Papa dispensat: licet non sit tempore, quo dispensatio postulatur; nam clausula in litteris Apostolicis usitata (Si preces veritate nitantur) tunc verificatur, cum dispensatio conceditur, *cap. si eotempore, de rescriptis lib. 6.* Sed si dispensatio committatur Episcopo, debet verificari causa tempore quo eam Episcopus exequitur, ut resolvit Trullench. *d. cap. 5. dub. 6.* Prosequuntur alia de his dispensationibus Barb. *de potestate Episcopi, alleg. 36. & 37.* Solorzano *de jure Indiarum lib. 1. tom. 2. cap. 13.* Diana p. 8. tract. 4. resol. 25. cum sequentibus, Trullench. in *Bullam lib. 2. §. 4. dubio...* P. Mendo *eod. tract. disput. 37. cap. 9.* Leander *de matrim. disp. 34. per totam.*